

Van beleidstaal naar concreet aan de slag

Samenvatting terugkoppeling break-outsessies 25 november 2020

Deelnemers: 258 leidinggevend en passend onderwijs en beleidsmedewerkers onderwijs en jeugd van gemeenten uit de 42 jeugdzorgregio's

Break-outsessie 1: het wat

1. Wat betekent 'samen optrekken' in onze regio voor de samenwerking tussen de samenwerkingsverbanden en gemeenten. Wat gaat er al goed en wat kunnen we in onze regio nog verbeteren?

Wat gaat goed?

- Veel regio's zijn al ver in de ontwikkeling van een gezamenlijke visie, of ontwikkelagenda, zowel bestuurlijk als op ambtelijk en uitvoeringsniveau.
- Er is veel bereidheid om dingen anders te doen, nieuwe wegen te zoeken en vanuit de eigen rol een verbindende houding te zoeken.
- Sommige regio's geven aan de zorgstructuren goed op orde te hebben: de mensen zijn op school, er zijn gezamenlijke trainingen, er zijn korte lijnen, ook met de gemeente, er is beschikkingloze specialistische jeugdhulp beschikbaar in het (v)so en aanverwante bovenschoolse initiatieven.
- De samenwerking op het gebied van thuiszitters is in veel regio's goed van de grond gekomen.
- Veel regio's rapporteren een goede overlegstructuur met korte lijnen die in tijden van corona eerder versterkt is dan verzwakt: "We weten elkaar steeds meer en beter te vinden, daardoor wordt de samenwerking beter."

Wat kan beter?

In de visieontwikkeling:

- Sommige regio's blijven nog achter in de formulering van een gezamenlijke visie.
- Er zijn nog (te) veel adhoc initiatieven en (te) weinig sturing vanuit gedeelde visie, afgestemde plannen en te bereiken doelen en resultaten.
- Vergeet vooral niet de mensen uit de praktijk te betrekken bij de ontwikkeling van een visie! Anders blijft het bij een visie, maar werkt het niet op de werkvloer.
- En vergeet de jongeren en ouders niet, die weten waar in het systeem het kan schuren. Daar kunnen we heel goed van leren!
- Gezamenlijk kunnen we ons meer afvragen: wat zijn de ontwikkelingskansen van kinderen en hoe kunnen we die zo goed mogelijk faciliteren? Hoe kunnen we de situatie waarin de kinderen zitten versterken?
- Meer inzetten op thuisnabij en inclusiever.
- Wat is de rol van particulier onderwijs? Hoe moeten we ons daartoe verhouden?

In de uitvoering:

- Ondersteuning op de werkvloer, van docenten, is vaak nog onvoldoende.
- Het bestuurlijk draagvlak kan groter. Het is soms lastig iedereen aangehaakt te houden. Belangrijk om daar tijd en formatieruimte voor vrij te maken.
- Zorg voor korte lijnen, overeenstemming over “wie is van wat”, zorg dat de overlegstructuur op orde is, voorkom versnippering; zorg voor betere afstemming en agendavoering en daarmee daadkracht en duidelijke afspraken.
- Meer sturen op basis van data en doelstellingen.
- De zorgkant kan beter worden aangehaakt. Knelpunt daarin is dat zorg een keuze is van ouders; dat kan een collectieve inzet van jeugdhulp binnen het onderwijs belemmeren.
- De stap van pilots naar een structurele aanpak gaat soms moeizaam: geld is hierin een belemmerende factor.
- Er is nog niet overal een dekkend aanbod, met alertheid op specifieke groepen.

In de wet- en regelgeving:

- De ‘controleurs’ van financieringsstromen en wetgeving (accountants en inspectie) zitten niet altijd op dezelfde golflengte als beleid en praktijk; dit botst regelmatig.
- Mogelijk maken dat ‘out of the box’ ook echt kán! Afspreken dat je het vertrouwen geeft aan de uitvoerders om het beste te kunnen realiseren. Weten van elkaar welke ruimte je kunt geven.
- De positie van het OOGO is soms een dilemma; de neiging bestaat om naar praktische oplossingen te zoeken met elke gemeente afzonderlijk. Dit belemmert afspraken op regionaal niveau.
- Maak mogelijk om zorg rechtstreeks vanuit school te kunnen indiceren, in plaats van een vaak moeizame weg via de zorgbudgetten van de gemeente.
- VO-leerlingen uit kleine gemeenten gaan in meerdere andere gemeenten naar school; afspraken maken bij grensoverschrijding is lastig i.v.m. verschillende potjes en regels.

In de communicatie:

- “De bescheidenheid voorbij”: laten we ons voldoende horen?
- Good practises meer delen; er zijn in de regio al inclusieve vormen waar gezamenlijk wordt opgetrokken.

2. Wat zijn de bouwstenen om te komen tot een gemeenschappelijke visie en aanpak? Welke elementen mogen daarin niet ontbreken?

Bouwstenen

- Streef naar één gezamenlijk Jeugd-Onderwijsplan/visie op landelijk niveau, met ook helderheid over de financiering. Dit kan op regionaal en lokaal niveau veel (overleg)tijd en energie besparen.
- Neem de werkvloer hierin altijd mee (bijv. via vakverenigingen van docenten). Blijf de visie verbinden en toetsen aan de praktijk – overleg op basis van casussen maakt de zaken vaak helderder.
- Formuleer niet alleen een visie maar ook duidelijke doelen en vertaal deze in concrete opgaves.
- Werk aan goede samenwerking: in de uitvoering, op beleids- en bestuursniveau, alle disciplines benutten en bereid zijn om te spiegelen, zeker over de aspecten die schuren en nog niet goed lopen. Ontwikkel een gemeenschappelijke taal en leer naar elkaar te luisteren. Vertrouw elkaar.
- Neem de tijd om onderwerpen goed inhoudelijk bespreken; maak dus geen agenda met 8 punten en niet alleen op bestuurlijk niveau met ‘braaftaal’ en te grote groepen, maar met inhoudelijke werkgroepen.
- Maak heldere afspraken over rollen, taken, verantwoordelijkheden en mandaten (‘schoenmaker blijf bij je leest’).

- Zorg voor de juiste mensen met het juiste mandaat aan tafel en ga pas weg als er een oplossing is.
- Warme overdracht en betrokkenheid over en weer is nodig om met elkaar de randvoorwaarden te zien en te organiseren. Begin daarin met kleine initiatieven.
- Breng het dekkend netwerk in kaart (wie moet je waarvoor hebben?) en maak dit voor iedereen inzichtelijk.
- Organiseer continuïteit (vooral bij wisselingen van personeel), wordt minder afhankelijk van de tijdelijkheid van de politiek.
- Zorg voor een betere integrale samenwerking met onderwijshuisvesting.
- Beschouw de school als vind- én werkplaats!
- Zet in op ontdekkend leren: zoek de kracht bij de mensen die er ook echt voor willen gaan. ‘Samen leren doen wat werkt.’
- Het criterium zou moeten zijn: als ouders, leerling, school, swv en gemeente op één lijn zitten voor wat betreft een oplossing, moet het kunnen, ongeacht wat de inspectie daarvan vindt.
- Verminder overhead (max 5%), dan zijn de huidig budgetten voldoende.
- Grote gemeenten mogen meer aandacht hebben voor het betrekken van partners uit de regio.

Break-outsessie 2: het hoe

1. Hoe zorgen we ervoor dat de gezamenlijke visie gaat leven van werkvloer tot bestuurstafel?

- Zorg dat je gelijk optrekt op alle niveaus, anders moet je processen telkens weer opnieuw doen. Betrek hier ook schoolbesturen en scholen bij, zowel in de regio als vanuit landelijke perspectief; dat is nu nog onvoldoende het geval.
- Kies een stip op de horizon zodat iedereen weet waar we naartoe gaan en hoe we daar willen komen (werk vanuit de bedoeling)
- Vertaal de visie in de verschillende rollen (met aandacht voor de vraag: wie heeft de regie?) tot en met het uitvoeringsniveau en houd daarin ruimte voor maatwerk. Betrek hierbij ook de zorgpartners.
- Wees zo concreet mogelijk; ga pragmatisch aan de slag: doe wat kan (“Gekken die de boel trekken”). En hou het kort en krachtig (“less is more”), met een samenvatting op 1 A4 die je breed kunt delen.
- Wees creatief in je overlegtechnieken: bijv.: ontwikkel een ‘virtuele educatieve escaperoom’ met als opdracht: er zit een kind thuis, hoe krijg je die weer op school?
- Maak de samenwerking onderwijs-zorg minder persoonsafhankelijk door duidelijke rollen en kaders overeen te komen, bijvoorbeeld: welke partij heeft de regie?
- Pak je rol als professional en zie jezelf als ambassadeur van dit kind, dit gezin, deze situatie.
- Houd rekening met verschillen in de uitwerking van de visie in de subregio’s (couleur locale)
- Breng bestuurders samen op en met de werkvloer. Deel voorbeelden en FAQ’s: dat biedt houvast.
- Vier je successen, laat deze zien.
- Zet de beste mensen op de moeilijkste plekken. En zet ze op een podium om anderen te inspireren.
- Organiseer communities en themaconferenties van en voor leerkrachten en andere uitvoeringsprofessionals.
- Benoem een onafhankelijk ‘secretaris’ die de ontwikkelagenda opschrijft en voor voortgangsrapportages zorgt.
- “Wat gewoon kan, doen we gewoon; wat anders moet, doen we zo gewoon mogelijk.”

2. Hoe concreet willen we zijn in het vastleggen van wat we willen bereiken? Geef een paar voorbeelden en maak een top 3.

Enkele concrete doelen:

- Hoe concreter hoe beter. Maar ook: ga met elkaar 'op pad' en ga pas later concreter worden in wat je gezamenlijk wilt bereiken.
- Zet preventie voorop met de inrichting van goed geoutilleerde/ gefaciliteerde schoolondersteuningsteams.
- Investeer in vroegsignalering, bijv. door de inzet van fulltime jeugdhulpverleners bij vroegschoolse voorzieningen/ kleuters
- Zet in op interprofessionele teams en durf het gesprek te voeren of wat ieders rol binnen die teams zou moeten/kunnen zijn.
- Breng het kennisniveau bij professionals over (lokale) mogelijkheden voor invulling van onderwijsbehoeften op een hoger niveau.
- We willen alle jongeren in beeld hebben die passende ondersteuning krijgen in onderwijs en/of jeugdhulp.
- Stop met grote overleggen: ga de klas in en biedt concrete ondersteuning aan de docent.
- De school is de werkplaats, niet de overlegplaats.
- Werk vanuit de vraag en niet vanuit het aanbod (dat je via mail of post ontvangt).
- Doe aan helder verwachtingsmanagement.
- Maak helder waar het eigenaarschap ligt: organiseer daarover het gesprek tussen schoolbesturen en swv-en.
- Zorg voor een verbindingsofficier die ingezet kan worden als onderwijs en jeugd er samen niet uitkomen.
- Besteed meer aandacht aan het toekomstperspectief van de leerling, neem dat als basis voor het bepalen van de juiste onderwijs en/of zorgplek.

3. Welke kennis hebben we nog niet aan tafel en willen we er wel bij hebben om onze doelen te kunnen bereiken?

- OOGO: de jeugdzorgpartners ontbreken hierin. We moeten het wel samen met deze partners doen! - al zijn er ook bedenkingen vanwege de belangen van de zorgpartner. Preventief ontbreekt welzijnswerk, jongerenwerk, opvoedondersteuning, veiligheid, voorschool en het MBO.
- We hebben onderzoek, cijfers, data en kengetallen nodig om ontwikkelingen te volgen en te kunnen sturen; maak bijv. meer gebruik van de Monitor AOJ van het NJi.
- We hebben meer kennis nodig over de overgang van PO naar VO.
- We hebben meer kennis nodig over de samenwerking tussen regulier en speciaal onderwijs.
- We hebben meer kennis nodig van bekostigingssystematieken: collectief versus individueel etc.
- Er mag meer aandacht zijn voor de kennis die kinderen/jongeren en ouders zelf hebben (voor hun verhaal zie bijv.: www.ziemijnu.nl).
- Er is meer kennis nodig van passend onderwijs bij vertegenwoordigers van gemeenten.
- De partners in de samenwerking moeten leren kijken door verschillende 'brillen' (social innovation).

Verder missen we de kennis/inbreng van:

- De uitvoerders op de werkvloer, waaronder de leerkrachten, de zorgprofessionals
- Kinderopvang
- Veiligheidsregio
- Ziekenhuizen
- Zorgkantoren
- Leerlingvervoer
- Onderwijshuisvesting
- Leerplicht

4. Welke onderwerpen zouden aan bod kunnen komen tijdens de volgende bijeenkomsten in de eerste helft van 2021?

- Inclusievere vormen van onderwijs in een inclusievere samenleving/ maatschappij: hoe maken we daar meer van dan een afleidingsmanoeuvre? Hou verhoudt de prestatiedruk in onderwijs (en maatschappij) zich tot inclusief onderwijs? We willen als samenleving goed/hoog opgeleide jongeren. Gaat 'inclusief onderwijs' ten koste van deze doelen? Of hoe zorgen we ervoor dat beide kan? Welke verwachtingen heeft de samenleving/politiek/inspectie op dit punt? Hoe betrekken we ook het sociaal werk, de jeugdgezondheid en sport- cultuur- natuurverenigingen hierbij?
- Hoe kunnen we met elkaar concreter worden en de fase voorbijgaan van: 'verbinding zoeken', 'vertrouwen hebben', 'samen stappen zetten'?
- Hoe betrekken we scholen, besturen en leerkrachten beter bij de veranderbeweging; waarmee zijn zij geholpen? Hetzelfde geldt voor de zorgprofessionals.
- Ouders: hoe organiseer je de communicatie met ouders goed vanaf de start en voorkom je het moment waarop ouders teleurgesteld zijn en geen vertrouwen meer hebben in welke oplossing dan ook. Hoe maak je duidelijk dat individueel onderwijs geen optie is?
- Ouders (2): Inrichten van een gezamenlijk ondersteuningspunt/informatiepunt voor ouders, samen met gemeenten en samen met nabije samenwerkingsverbanden
- Leerrecht: wat is dát nu weer, is het meer dan een perspectiefwisseling?
- Maak een programma op basis van de 25 punten van de verbeteragenda en de derde Onderwijs-Zorgbrief en selecteer daarin punten die voor swv'en én gemeenten van belang zijn.
- Hoe zorg je voor een integraal beleid op lokaal, regionaal en landelijk niveau?
- Ontschotten in sociaal domein (Zie ook advies CBS, Kim Putters), ook van middelen, hoe doe je dat?
- Onderwijshuisvesting en de relatie tot meer inclusief onderwijs
- Uitwisseling van good practices en regionale vraagstukken; proeftuinen en experimenten
- Privacy modelconvenant samenwerking Onderwijs-Gemeenten-Jeugdhulp (binnenkort beschikbaar)
- Kwaliteitskompas van het NJi
- Doorbraakaanpak (in de maak)
- Hoe ontwikkelt zich de samenwerking met de gespecialiseerde jeugdhulppartners?
- Regie op onderwijszorgarrangementen, met name onderwijs op zorglocaties
- De rafelranden in de wet- en regelgeving
- Opleidingen: herinrichten curriculum van lerarenopleidingen, SPH, opleidingen kinderopvang, leerplicht etc.; ook: nascholing voor zittende professionals
- Het verschil in de samenwerking met jeugdzorg in het PO en VO, met name ten aanzien van inhoudelijke vraagstukken